

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél tven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Örök válság.

Irta: Baja Mihály.

Örök világ a te világod,
Uram örökké él szavad.
Roskadjon bár az ég a földre:
Sionnak tornya megmarad.
Lényednek nincs megváltozása
Igéd nem gyöngül meg soha,
Kinek a menny királyiszéked,
A föld lábodnak zsámolya.

Előtted egy nap oh be semmi,
Egy emberöltő mily kevés.
Sok ezredévek elmulása
Csak egy rövid kis percenés;
Mégis, mégis lehajlasz hozzánk,
Ránk néz igazlátó szemed,
Áldó karod bizton vezérli
A porban csuszó férgeket.

Pedig szegény, bűnös szivünkre
Hányszor lesujtod ostorod,
Örökmélységü nagyszerelmed
Tőlünk de sokszor megvonod.
S ha elvakulunk a tudásban
Hitetlenül Reád törünk:
Irgalmadat készen találjuk
Ha hittel Hozzád megjövünk.

Leomlok hát Atyám elődbe
És sirván könnyem hullatom.
Nagy fényességed elvakított,
Szent orcádat nem láthatom.
S úgy érzem: nagy siralmam árán
A bánat vérző sulya veszt
S mintha áldó kezéd segitené:
Könnyebbül rajtam a kereszt.

Püspökválasztás.

A szavazatokat valahára felbontották s most már megállapíthatjuk az eredményt, mely szerint a Debr. Prot. Lap állásfoglalása minden ponton győzedelmeskedett.

Eröss Lajos ez a gondviselelősszerű nagy tehetség, a szentéletű, nagy tudományu, lelkesztársainak a helyzetét ismerő tiszta szív és lélek minden külső eszköz és láрма nélkül az első helyre került.

Mert kell, hogy többségnek tekintsem én azt a 227 szavazatot, melyet Eröss 220 egyház részéről kapott a Dicsőfi József 231 szavazatával szemben, mely alig 180 egyház részéről adatott le. Ez volt a szavazatbontó bizottság benyomása is, a hol mindenkre felejthetetlen hatást tett azon körülmény, hogy az egész szavazatbontás során, mielőtt Eröss Lajos a jelöltek elére került, az összes egyházmegyéken keresztül folyton ő vezetett és állandóan 20—30 többségben volt. Csak a szatmári egyházmegye 52 Eröss-ellenes szavazata változtatta meg a helyzetet. E nélkül és a nagyobb egyházak több szavazata nélkül Eröss könnyen elnyerte volna az abszolút többséget.

A nagyobb egyházak több szavazatának én sohasem voltam barátja s most is teljes erővel küzdök a mellett az elv mellett, hogy a szavazati jog a lelkészi állásoknak és a presbyteriumoknak megfelelőleg szabassék meg s a nagyobb egyházak el ne nyomhassák a kisebbeket s a nagyobb gyülekezetek útján idegen hatalom ne majorizálhassa egyházunkat magát.

A mi most az első választásnál történt is, gondolkodóba kell hogy ejtsen mindeneket. Dicsőfi József a nagyobb egyházakból kapta szavazatait az egy szatmári egyházmegyét kivéve, ahol tulajdonképen főgondnokunk ellen kívántak tüntetni s visszakivánták azokat a régi idöket, midőn főgondnok és püspök ez egyházmegyéből került ki s a kik jellemzőleg most is csak azért támogatják Dicsőfit, mert az a szatmári egyháznak és e.-megyének különösebb szolgálatokat tett.

Nem tudjuk mik ezek a szolgálatok s nem is törődünk vele, affelett a nyílt s az egyes presbyteriumok, lelkészek szabad elhatározását korlátozó korteskedések felett azonban, melyek az ottani kormány és megyei függetlenségi párt részéről megnyilvánultak s mint azt láttuk, az egyes gyülekezeteknek küldöttségekkel felkeresésében, levelekkel való elhalmozásában s más

effélében határozódtak, nem térhetünk olyan könnyen napirendre.

Tiltakoznunk kell az ilyen megrohanások ellen, bármelyik párt követi is el azt, de tiltakoznunk kell, midőn a kormányhoz közel állók, politikai és közigazgatási tisztviselők cselekszik ezt.

Ez már nem kapacitáció, hanem egyházi autonómiánk megsemmisítése, Ilyen befolyás szerezte meg pedig Dicsőfinek a nagy egyházak több szavazatait. Államtitkárok, főispánok, képviselők itt fejtették ki és fejtették is ki teljes erejüket s így sikerült jelöltjüknek 180 egyházból 231 szavazatot összehozni.

De ezzel aztán minden hatalmuk megszűnt, mert már nincs több nagy egyház, melyet meghódíthatnának és ellenünk fordíthatnának. A lemaradt pártok pedig nem adhatnak ehhez a vállalkozáshoz támogatást.

A dr. Baltazár Dezső és Dávidházy János pártja elvileg egy alapon áll az Eröss pártjával. Mind Baltazár, mind Dávidházy János a főgondnok körül csoportosulnak és semmiképpen nem nyújthatnak ahoz segédkezet, hogy nyílt vagy titkos tendenciával a püspökválasztás címe alatt ez az egyetlen érintetlen emberünk, az egyetemes ref. egyház ma kétségtelen első vezérembere állásából távozni legyen kénytelen.

Azonkívül egyébként is sokkal több a közös vonás és összeköttetés köztük és Eröss között, mint köztük és Dicsőfi pártja között.

Ők a hitvallás alapján állanak s nem tagadják a Krisztus váltságtanát, az urvacsorában hirdetett elégtétel tudományát. A politikában is a szabadabb felfogás hívei s a választás alatt is egymás mellett küzdöttek. Ez az oka, hogy a Debr. Prot. Lap is egyformán védte és támogatta őket, ez az oka, hogy a Dicsőfi pártja egyformán támadta és sértegette őket.

Mi azért a Dávidházy-nak a Dicsőfiék híresztelése ellenére elég szép és nagy pártjához is teljes bizalommal fordulunk és kérjük őket, hogy álljanak a főgondnokkal Eröss Lajos mellé s ne engedjék egyházunk sorsát a bizonytalannak.

E kéréssel fordulunk a Baltazár Dezső párt-hívei felé is.

A Dicsőfiék támadása különösebben ő ellenök volt irányozva. Békés, Karcag, Mezötur, Szeghalom s egy egész sereg nagy egyház nekik volt predestinálva s ott a Dicsőfi-párt verte le őket. A szavazatbontás alkalmával is e párt hívei adták a bizottsági többséget, mely voksukat elvette s leszorította Baltazárt. De e tényeket nem kell bővebben magyarázni, hanem csak rá

kell, azokra mutatni és azok szerint cselekedni. Az Eröss megválasztása a Baltazár igazolása és az elv győzelme. A Baltazár leszoritása ellenfelei féktelen gyűlöletén kívül pedig csak a hibás taktika következménye s annak a jele, hogy mi a nagy leszámolásra, a reakció elleni harcra még gyöngék vagyunk. Ezért nem kapott Baltazár többséget. E harcra azonban készülnünk kell ezért kell nekünk Eröss. E harc elől mi, ha még akarnánk sem térhetnénk ki, — ezért nem kell nekünk egyéb okok mellett *Dicsőfi*. Az ő neve is harcot jelent, de belső harcokat, főgondnok-változást s más gonoszabb küzdelmeket, melyekkel minket a mostani reakciós irány igájába hajtának. E behódolást mi nem tehetjük, ha még úgy szorítanak is rá kívülről bennünket s ha még oly készek is közöttünk némelyek az egyetemesség érdeke ellen álló particularis önző politikával és sajnálatos személyi indokokból, ehez az öngyilkossághoz segédkezet nyujtani.

Dicsőfit nem gyűlöljük és a tanári katérra óbajtjnk vissza. Személyes bosszuvágy minket nem vezet. Mi egyházunk, lelkészeink, hiveinknek jólfelfogott érdekéből legjobb meggyőződésünk és hitünk szerint *Eröss* Lajos mellett állunk és mindazokat, a kik eddigi szolgálatunkat láttak, ismerőseinket, atyánkfiait és jóbarátainkat, a kik bennünket ismernek, arra kérünk, hogy ezt a nagy kálvinista hittudóst, igazi ref. papi jellemet és magas állásra méltó művelt uri embert és meleg keblü barátot őszinte lelket ültessék a püspöki székbe és tiszteljék meg szavazataikkal.

Magukkal és egyházaikkal tesznek jót. Minden rázkódtatástól menten erősítik a szentegyházat s biztosgyőzedelemre viszik a haladás ügyét, melynek mindnyájan elkötelezett hivei és bajnokai vagyunk. *Dixi et salvavi animam meam.*

Dr. Ferenczy Gyula.

„Vestigia terrent.“

A hazai protestantizmus erő kifejtésének alkalmi szeptember két ulolsó és október két első napjain helyezkednek el. Az egész ország figyelme egy részről félé, másrésztől reménykedő várakozással irányul e nagy alkalmak elé. A nagygyűlések sorát az Orle. közgyűlése nyitja meg, azé az egyesületé, mely a liberális kibontakozásra az első elhatározó lépést tette meg és a mely a szabad eszmék, a teljes jog-egyenlőségre alapított egyházpolitika evolúciójá-

ban rövid multja után is központi jelentőségre tett szert. A mi közgyűlésünktől, mint a nagy napok nyitányától igen sok függ arra nézve, hogy a gyűlések sorozatának összeredménye minő súlylyal fog esni az országos közélet mérlegébe. Távól legyen tőlünk, hogy olyan minden áron való alkalmazkodást keresnénk, a mely szintelenségében rejti a harmónia biztosítékait; sőt ellenkezőleg: az objektív igazság olyan tisztaságára és erőteljességére törekszünk, a mely ha uj és szokatlan is, ellenállhatatlanul ragadja magával a lelkeket. Az oktan tulzásoktól ép úgy óvjuk a nyitányt, mint a bátortalan habozás, a félénk alkalmazkodás éppen olyan veszélyeitől.

Nem merjük fel sem tétélezni, hogy akár az országos evangéliomi szövetség, akár a protestáns irodalmi társaság nagygyűlése okot találna, vagy okot akarna találni az Országos Lelkészei egyesület megállapodásaival való polemiára, először is mert erre álláspontunk tiszta igazságával alkalmat adni nem fogunk, másodsor azért, mert nem hisszük, hogy alkalom és ok nélkül pusztá subjectivitásból akadna valaki, a ki vállalkoznék ellentéteket erőltetni a kibontakozás nagy kérdéseiben.

Tenni határozottan, bátran és gyorsan: a nagy veszedelmek idejének programja csak is ez lehet. Tépelődni, opportunizálni, a várakozó, tüdő, télen békesség jelszavaival kunktátoroskodni ma már csak annak lehet, a ki a felelősségnél melléktekinteteket tart fontosabbaknak, vagy annak, a ki a felelősség sulya alól a félelem által vonatja ki magát, vagy végre annak, a ki nem ismervén az egyházpolitikai helyzetet, a felelősséget nem is érezheti.

Pedig „vestigia terrent.“ Az 1907. évi XXVII. t.-c. szerzetes paragrafussa a jogegyenlőség és viszonyosság felrugásával, az Urnap országgyűlési megünneplése a nyilt kihívás megdöbbsentésével, a Barkóczy eset az állami törvények nyilt leki-csinylésével, a Csernoch eset a maga erőltetett elvi árnyékával, a mit még sötétebbé az állami javak katolikus kézre átadását célzó katolikus autonomia bejelentése s ezzel az 1848. évi XX. t.-c.-ben lefektetett viszonyossági és egyenlőségi elvnek teljes fejtetőre állítása tesz, a jezsuitarend törvényes recepciójának a kultusz-ministerium kulisszáiban érlelése: fekete nyomok, sötét jelek, végzetes ösvények, a melyek méltán sorakoztatnak egy táborba, minden liberális, hazafias gondolkodást.

A nyilt reakciónak superreakció az orvos-

sága. Erre kell összefogni mindenkinek személyes érdekek, ellen és rokonszenvek miázmáitól mentes tiszta levegőben. Ennek a munkának hatalmas szervéül az Orsz. Ev. Szövetség kínálkozik. Ennek kell programjába venni a védekezés tervszerű munkáját, eszméivel, akciójával átalszöni és hasznosítani az egyháztársadalmi és általános társadalmi életet, ennek kell kivenni a talajt a közéleti fekete halál visszajáró kísértete alul.

Éltet a jó reménység, hogy ennek a nagy általános szervezetnek harci karja az Orle. lesz. Vállalkozunk elől menni úgy a tisztogatás, mint a szántás és vetés nagy munkájában, melynek folyamán megfogja látni minden tárgyilagosan gondolkozó, hogy egy olyan testületnek, a mely a protestantizmus és ezzel kapcsolatosan a magyar alkotmányos állam érdekei ellen tornyosuló veszedelmek elhárítására, az ébresztés és az éber cselekvés nagy munkájára első sorban vállalkozott és a melyik magát elkötelezte kitartani egész a diadalomig, mily szükséges magát úgy egészében, mint egyéneiben szellemileg és anyagilag erőssé, függetlenné tenni.

„Vestigia terrent,“ most mi mondhatjuk el. Az őszi nagy gyűlésektől függ, hogy rövid idő múltán a reakció táborában legyen ez a megdöbbenés stereotipája. Legyünk rajta, hogy úgy legyen!

Dr. Baltazár Dezső.

Utazás a klerikalizmus tulzó cselekedetei körül.

(Folyt. és vége.)

Akik örültek a primás jelszavának, azok most buslakodnak a clerikalizmus jelszaván. Igen mert látják, hogy a vallási béke meg van zavarva, megzavarták nem a felvilágosodott becsületes katolikusok; hanem a vezető klerikalizmusok. Pedig vak vezet a világtalant, s mind a ketten verembe esnek. Ott is a helyök, a sötétség fiainak a sötéten a veremben. Lelkileg vakok a jezsuiták, világtalanok, a kiket tévutra vezetnek. Vakondok munkát végeznek alattomban, nem szeretik a világosságot mint a vakond. Zsarnokoskodni akarnak folyton és zsarnokoskodnak is főként a lelkek felett. A lelki világosság terjesztésére vannak hivatva mindezek kik rendemeztettek, kik a lelkeszi hivatalra felavattattak, felszenteltettek, de minden keresztyén. „Ugy fényl-jék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy mások is

látván a ti jó cselekedeteiteket, dicsőítsék a mennyei atyát“. „Legyen világosság, azt mondá az Isten“ és lett e földön. A lelkiországban is legyen világosság, ezt akarta Jézus, ennek kell is lenni, hisz nekünk világosság nem sötétség fiának kell lennünk, „Vessétek el a sötétségnek cselekedeteit és öltözzetek fel világossághoz való öltözetbe“, ezt mondja a biblia. Hát kik azok a kik világosságban járnak? A kigunyolt és a kicsufolt protestánsok. Kik azok kik sötétségben járnak? A sötétségnek fiai, vagyis a katolikusok közül azok, kik a klerikalizmus jármába dobták magokat, kik eme jezsuita-elvnek hódolnak: a cél szentesíti az eszközöket, kik vakon hiszik azt az abszurdumot, hogy csak a róm. kath. egyházban lehet üdvözülni, másban nem. A baptisták is azt állítják, hogy csak ők idvezülnek, melyiknek van igaza? Ha van igaza valamelyiknek, ekkor több igazok van a baptistáknak, nohát ezeknél meg még több igazok van a protestánsoknak.

Lehetne még szólanom a szerzetes §-ról, a mely be lesz csempészve az államtörvényeibe. Imé ez a vakond-munka is sokat beszél, habár ellene semmit sem beszéltek, a hivatottak. Bizonyosan szájkosár volt a szájkosár téve! Hihetőleg a paktumban ez is benne volt, hogy minden párt mely paktál, elveit nemcsak fentarthatja, de érvényesítheti is. Imé a néppárt tudja érvényesíteni elveit. Érvényesítette Barkócy által az egyedüli helyes(?) keresztyén nevelési elv enunciációjakor, a protestánsok kicsufolásakor, kiket az államtitkár tételes törzsvallásuaknak csufola ki, sok tudományosan mivel állami középiskolai tanár előtt. Érvényesítette egy polgári házasság alkalmával midőn mint tanu negligálta, legalább is az illemt; ki nemteljesítette az ország törvénye iránti kötelességét, szembehelyezkedve az állam törvényeivel. A keresztyén be vitték az egyetemre. Behálózták keresztyén egyleteikkel az országot a saját céljaik elérése céljából és mindent elérnek. Imé mennyre érvényesítik elveiket.

Hát a függetlenségi párt fentartott liberális elvét? Mellőzve a politikai kérdéseket, hol van a secularizáció, és az 1848. XX-ik törvénycikk végrehajtása? A koalícióban az Alkotmánypárt és a nép-párt érvényesült. A nagytöbbségi függetlenségi párt nem. De ne beszéljünk erről, hisz a függetlenségi párt előtt óriási akadályok vannak, akadály az, hogy tettök kriptoklerikalista, ez az ő politikájok azon szép zenéje, mit ugyan klerikalizmus képviselőikkel ki nem vihet. De a klerikalizmus apródonként kivihet mindent, az elibe nem gördítenek akadályt, a koalált protestánsok sem, szabad kezét hagynak, mert kötve van kezök, szájkosár van szájkosár, hallgatnak, füleik vannak de nem hallanak, halott szemek vannak és nem látják, hagyják alapozni a regnum Mariánumot. Hadd csináljanak Magyarországból sötétség országát. A fuziót ugyan várják.

hogy lehulljon szájkáról a szájkosár, de úgy várják, hogy a galamb sülvé repüljön a szájkába. Ők nem akarnak fáradozni érte, de ha megfognák is nem akarnak azt megsütni.

Nunc venio ad fortissimum virum és ez a mi nagykapacitás scholastikus gondolkozásu vallásügyi miniszterünk, ki azonosította magát Barkócy cselekedetei elnézése után ítélve — sok tekintetben a jézsuitismussal, mi sajnós a protestánsokra nézve. Ő akarja betetőzni azt az épületet, azt az alkotmányt, melyet róm. kath. autonómiának neveznek. Megszületett pedig a róm. kath. autonómia eszméje nem azért, mert az epen úgy beilleszthető volna a róm. kath. vallási rendszerbe — mint a protestánsokéba, hisz a klerikalizmus katholicizmus kontradikál mindannak a mi a híveknek szabadságot adó volna, hisz a kath. lelkek nagy lelki zsarnokság alatt nyögnek, — hanem azért mert azok a földi javak melyek nevelési, isteni tiszteleti, hadseregállítási, felszerelési és vérdíj fejében adattak az állam és királyai által hasznélvezetül, a püspököknek de nem kizárólagosan örök tulajdonul, veszélyeztetve láttatnak általok, a miatt mert a józan elmék oly hangokat kezdenek pengetni, hogy mindezen állami jogi természeti javadalmak, melyek a püspökök és az egyház részére hasznélvezetül adattak, kivéve pusztán a nevelési és istenitltszeteleti célokra adottakat, visszaadandók az állam tulajdonául, mivel már nem állitanak saját költségükön katonaságot az állam részére, nemis fővezérei a hadseregnek stb. Igen a secularizációtól való félelem siettetti a klerikalizmust, hogy az a mi a 40-es években kísértett és most ismét kísért valahogy testté ne váljon! Ez ellen az aktiv ellen kellene nekik reaktionálni oly formán, hogy az autonómia ürügye alatt kicsinálhassák, hogy minden a kath. püspökök által hasznélvezett földek annak a kath. egyháznak nevére legyenek telekkönyvezve a hol a földbirtokok vannak. És ennek nagymestere — nem a szabadkőművesek páholyából gróf Apponyi lesz, és ő ezt kiviszi, a coalició tagja megéljenzi ezért.

Vajha lenne valaki az országgyűlésen, ki felemeli szavát ez ellen a manipuláció ellen.

Imé feltártam részben azokat az akna munkákat, melyeket a clerikalizmus végezett. Azok a „keresztény-egyesületek“ melyek gombamódra teremnek a nagy katólikus egyház hívei egyesülését mozditják elő s hogy a clerikalizmus helyes és helytelen terveit megvalósíthassa. Hatalmas apológiája, védbástyája akar ez a szövetekezés lenni részben az igazságnak, részben a gonoszságnak a jézsuitai fufangnak, annak a vakondmunkának, mely a protestánsok alá ássa furja az aknát, hogy azok felrobbanva, azokat megsemmisítsék. Sajnos, nekünk nincsenek olyan eszközeink, melyekkel az aknamunkát teljesen megakadályozhassuk, ha szer-

zünk is eszközöket azokat ellenfeleink kicsorbitják, ha véletlenül egy-egy vakondokturást elháríthatunk megsemmisíthetünk is, de nem tudjuk egészen ártalmatlanná tenni a vakondot, mert nem jó fel a világosságra. Van rá gond, hogy egyet is belőlök el ne foghassunk meg ne semmisíthessünk. Ők érvényesítik elveiket, még pedig talán a ref. püspökválasztásnál is. Hogy püspökeink együttesen nem protestálnak a jézsuitizmus előnyomulása ellen, nem lehet érteni. Az ilyen és több másfajta nemtörődömségek miatt alakult meg az országos lelkeszi egyesület, azért, mert látta püspöneink meghunnyászkodását oly esetekben, midőn az egyház érdekében fel kellene szólalni, de ők hallgattak, pedig qui tacet, consentit.

Mi nem akarunk kulturharcot, de védekeznünk kell oly esetekben, a melyekben egyházunk megtámadtatik, egyházunknak kárt akarnak tenni.

Fel tehát a védelemre a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, harcoljuk meg a hit általi nemes harcot azok ellen, kik álarcban törekszenek ellenünk és szent hitünk szent vallásunk tagjait egyenkint és tömegesen ekarják tőlünk rabolni.

Bélavári.

Adatok

a püspökválasztás történetéhez.

A kormány beavatkozása.

E cím alatt egy pár érdekes okmányt adtunk közre, mik jellemző adalékul szolgálnak ahhoz a szertelen korteskedéshez, mely e választás alkalmával különösebben a nt. Dicsőfi József ur párthivei részéről megnyilvánult. Ez okmányok között kívánjuk közölni a jelöltnek sajátkezü leveleit is, miket megválasztása érdekében írott és e választási hadjáratot olyan amerikai izüvé tette.

Adni óhajtuk azokat a megrendelt életrajzokat is, melyek különböző aláírásokkal ellátva a vidéki és helyi lapokban megjelentek s a nt. Dicsőfi urra vonatkozó legintimebb részleteket is tartalmazzák s melyek ilyenformán az illető önéletrajzának önarcképének minősíthetők. Kár, hogy e műalkotások nagyon egyoldalúak és sokban kiegészítésre szorultak. De e tényre nem helyezünk nagy súlyt, sokkal fontosabbnak tartjuk a *kormány és politikai pártok* beavatkozásának kérdését tisztázni, mely már fontosabb jelenség. E tény, melyet mi is konstatálunk a „Debrecen“ című subvencionált kormány lap és a többi független helyi lapok között is többször élénk vita tárgyát képezte. E vita során a D. R. U.-ban **A Püspökválasztás** cím alatt B. M. következő szenzációsnak mondható leleplezéseket és kijelentéseket teszi:

„Cikkem azon részével foglalkozván a „Debrecen“ melyben rámutattam arra, mily veszedelem az, ha a kormány a mi papválasztási ügyünkbe beleavatkozik, úgy tesz, mint a tolvaj, aki tetten kapatván, maga ordit legjobban, hogy „fogják el“. A „Debrecen“ is legjobban igyekszik a kormány e ténye által mindenestre bekövetkező veszélyre rámutatni s nem csekély furfanggal a püspökválasztásnál mostani szövetségeseit a katolikus világi es egyházi urakat és főurakat védelmébe veszi, mintha ezeknek a beavatkozása és önkormányzati területünkön belől vató tényleges működése nem kevesbbé veszedelmes mint amaz!

Az írójára és az általa szolgált kormányra valóban rávalló agyafurtsággal felszólít, hogy nevezem meg a konkrét tényeket és egyéneket, hogy következzen az „elengedhetetlen“ megtorlás. Épen ez a kifejezés az, amiért a személyeket meg nem nevezem, mert jól tudom, hogy a korteskedésért az elért sikerhez képest minden tényezőnek meg lesz a maga jutalma, de ama szerencsétlenek, kik elég ügyetlenek voltak káros közbelépésüket el nem titkolni, vett utasításait kifejezni: „Az elengedhetetlen megtorlásban“ csak épen ezért részesülnek. A „Debrecen“-nei összeköttetésben álló uraknak módjukban áll különben az Acsádon, Mártonfalván, Vaján, Halászon es igen sok más helyen történt események részleteit es szereplőit kikutatni; módjukban áll, amennyiben talán némelyikőjük még részese is, ama 25—26 kormányparti képviselő értekezletéről is biztos tudomást szerezni, akik a mi püspökválasztási dolgunkban gyűlést tartottak es határozatot hoztak. Módjukban áll megtudni, mily szavakkal es mily hangon üzent az ujfehértői kaszonóból Mezössy Béla államtitkár a lelkeseknek, hogy csak akkor tartson gyűlést, a mikor ő ott lehet, mert feltétlenül ott akar lenni, — tudta már akkor, hogy az egész presbiterium nem Dicsöfi parti. De módjukban áll még Tóth János államtitkár ur működéséről is biztos adatokat szerezni; módjukban áll — ez a legfőbb bizonyitek — Falussy Arpad foispán urtól azon levele másolatát bekérni, melyet véletlenségből egy más parti vezéremberhez írott, kere tőle tanácsot: miképen korteskedjek ő egy jelölt érdekében, a mely munkának végzésére egyenesen felsőbb utasításai vannak.

Módjukban áll azon presszióról is tudomást szerezni, melyeket a jelöltjük partjan álló némely esperekek es gondnokok kortes körleveleikkel es a lelkeshez való elutazással szóbeli rahatással folytattak. Vegre módjukban áll megismerni amaz, írójától szokatlan megjeghangu levelet is, melyet Dicsöfi püspök jelölt ur saját személye támogatása érdekében írott.

Mondjak még többet? Hát van még oly együgyü, vagy elvakult ember, aki nem hiszi, vagy nem látja a kormány beavatkozását?

Kérem: hol veszi az a hir magát, melyet Felsőszabolcsban faluszerte beszélnek, hogy a Dicsöfi part választási alapja félmilió korona.

Kérdem: van-e, lehet-e hinni, hogy ezt buzgó támogatói rakták össze? Álljon elő, aki adta!

Es még egyet! Hát Jász-N.-Kun-Szolnokmegyéből miért jön az a hir, hogy ha Dicsöfi József nem lesz püspök, Tóth János államtitkár megbukott? No nincs itt politika. Van bizony itt, még pedig klerikális sváb politika.“

A fentiek alapján is megállapíthatjuk hát, hogy nt. Dicsöfi József ur érdekében csakugyan megtörtént a sokat emlegetett idegen tényezők beavatkozása s hogy e beavatkozást az érdemes jelölt ur es kortesei nem hogy visszautasították volna, hanem ellenkezőleg még provokálták. Azt is konstatalhatjuk azonban, hogy ez az illetéktelen es veszedelmes beavatkozás eltekintve Heves-Nagy-Kunságtól, nem sikerült. Dicsöfi eddig elvesztette főjegyzői szavazatainak felét s hogy a döntő küzdelembe bejutott, ezt is csak a nagyvárosi egyházak plurális szavazatainak köszönheti. Az egyházak többsége partolt tőle el. Es a történetek után még azok is ellene kell, hogy forduljanak, kik jóhiszeműleg eddig mellette állottak. Egy kath. államférfiak által ajánlott, kormányhivatalnokok es képviselők által pressionált nem is magyar származásu püspök autonomiánkra veszedelmet s ránk nézve megaláztatást jelentene. Nekünk magyar reformátusoknak nt. Dicsöfi urat most megválasztani nem szabad.

KÜLÖNFÉLÉK.

Felhívás!

Mindazon nagykoru magyar állampolgárokat es mindazon egyesületeket, a kik illetve a melyek a magyar hazában az általános felvilágosodás, nemzeti szabadelvü haladás, a lelkiismereti szabadság es a felekezetek közötti teljes jogegyenlőség ügyét szolgálni es előmozdítani kívánják, szeretettel felhivom, hogy f. évi szeptember hó 30-ikán d. e. 9 órakor Budapesten később közzéteendő helyiségben megjelenni méltóztassanak, hogy a most említett magasztos célok tervszerű munkálását folytonosságban tartó „Országos Evangéliomi Szövetség“ alap-

szabályát megállapíthassuk és a Szövetséget ideiglenesen megalakíthassuk.

A résztvenni kívánók a f. é. június hó 9-iki szűkebbkörű előértekezlet által az ügyek előkészítésével megbízott alantírott ideiglenes elnöknel a név, lakóhely, utolsó posta, vármegye, legközelebbi vasúti felszállóhely pontos és olvasható megjelölésével f. é. szeptember hó 10-ikéig jelentkezni méltóztassanak, hogy az esetleg megnyerendő kedvezményes jegyek idejében kézbesíthetők legyenek.

A felekezeti közti helyzet súlyos voltára legyen szabad csak általánosságban utalnom s mindenkinek lelkiismeretéhez azt a rövid kérdést intézmem, hogy eljött-e már az idő teljessége az általános felvilágosodás, nemzeti szabadelvű haladás, lelkiismereti szabadság, felekezetek közötti teljes jogegyenlőség magasztos eéljaiért társadalmi uton is a tervszerű, határozott cselekvés terére lépni? Vajha igenlő válasz jönne mindenfelől!

Debrecen, 1908. augusztus 15.

Gr. Degenfeld József

az előértekezlet megbízásából ideiglenes elnök.

A tiszántuli püspökválasztás.

Mindnyájan a legnagyobb izgatottsággal várjuk a szavazatbontás eredményét. F. hó 19-én gyűlt e végre össze a szavazatbontó küldöttség, melyben a Dicsőfi pártiak voltak többségben. Ez a körülmény magyarázza meg azt is, hogy a beadott szavazatok közül több Baltazárra és Eröss Lajosra adott szavazatot megsemmisítettek (Baltazárét 11-et!) A szavazatok egyházmegyénként bontattak fel s ezek eredménye az, hogy a kit mindnyájan vártunk volna, dr. Baltazár 181 érvényes szavazata mellett kisebbségben maradt s hogy az újabb szavazásra Dicsőfi és Eröss Lajos tüzetek ki. Ezek közül az első kapott 191 egyház részéről 231, Eröss Lajos 222 egyház részéről 227 szavazatot s így az alkotmányunkkal és régi hagyományainkkal ellenkező pluratiastól eltekintve ő mellette nyilatkozott meg az egyházak, a presbyteriumok, a lelkészek bizalma s ez alapon Eröss Lajosban kell keresnünk a döntő küzdelem gyökerét. Ő hozzá fog csatlakozni minden bizonnyal a Baltazár pártja is, kivel úgy is egy alapon állottak. Bármilyen

fájdalmas legyen azért ránk nézve a választás eredménye személyileg, ahban kell keresnünk vigasztalást, hogy az *elv a haladás elve győzött* a konzervatív tábor felett, mely minden követ megmozgatott s felhasznált a Dicsőfi érdekében, még azt a hazug hiesztelést is, hogy Dicsőfi az Orle. tagja s barátja. Nem az, de e tény mégis mond valamit, azt ugyanis, hogy még ellenfelei is az ő zászlajával korteskednek, az, azt mutatja, hogy az ORLE. erő. Nagy erő, mely a második választásnál fogja a nagy küzdelmet eldönteni a mely szeptember 21-ére tüzetett ki.

— **A lefolyt szavazás történetéhez.** Tizenhárom egyházmegyénk van; a beérkezett szavazatokat egyházmegyénként, illetve ezeknek betürendje szerint bontván fel, a sor legutoljára került a Szatmári egyházmegyére. Érdekes, hogy az Alsószabolcsi Baltazárra esett szavazatokat leszámítva, állandóan Eröss Lajos vezetett. A szatmári egyházmegyéből azonban végül egy tömegben 50 szavazat esett Dicsőfire s így lett kiszorítva a 4 szótöbbség. Mondja aztán valaki, hogy nem volt terrorizmus Szatmárban! Szerencsére azonban ott is voltak bátor emberek, a kiket megfélemlíteni nem lehetett!..

— **Református esperes választás.** A gyulafehérvári református egyházmegye július 27-én tartott rendkívüli közgyűlésén a lemondás folytán megüresedett esperesi székre Benedek Károly alvinczi lelkészt választotta meg. Egyházmegyei főjegyző Kovács Károly szászsebesi lelkész, aljegyző Pókos Jenő borbereki lelkész lett. A közgyűlés Teleki Arvéd gróf egyházmegyei gondnoknak lemondása alkalmával működéseért elismerését és köszönetét nyilvánította.

— **Templomszentelés Urmezőn.** Urmező Máramarosban fekszik. 50 esztendeje, hogy nem önálló gyülekezet, s több éve már, hogy a volt fatemplomot is lebontatta. A kevés számú magyarság ott a végeken nem tudott megépülni s míg földesura a régi híres Csebi Pogány család sem volt képes megakadályozni a gyülekezet lelkes elhatározását és a magyarság elszéledését. Az újabb idők azonban, a melyekben György Endre állott a máramaros-ugocsa egyháza élén, itt is javulást látott. Nagyboeskon templomuk épül s ma-holnap rendes egyházuk lesz. A szigeti, técsői, hosszú-mezei, vidi egyházak fellendültek és megerősödtek. Urmezőn is felujult a régi lág s kigyult a ref. egyház égő csipkebokra. A Pogány családból nősült kincstári főerdész Hoffmann Brunó, a hivek némi támogatásával, de még inkább a csebi Pogányok áldozását s a maga fáradozásával végrehajtotta a néhai b. e. Pogány Ödön által megkezdett templomépítést, melynek felavatási

ünnepélye a máramarosi osztatlan magyarság ünnepévé vált s mult vasárnap ment végbe. Az avató beszédet dr. Ferenczy Gyula tartotta, a magyar ref. egyház hivatásáról, a csipkebokorról, mely ég, de meg nem emésztetik (s mely a hármasság Istenben való hit megőrzésében, a haza iránti szeretetben és a szenvedő szívek megvigasztalásában határozódik). A bevezető imát nt. Szikszay Zoltán esperes mondta, ugyan ő keresztelt is, míg az urvacsorát Tót Ferencz técsői lelkész és tanácsbíró, Csik Albert viski lelkész osztották. A viski lelkész adta elő a templom történetét is. Megjelentek ez alkalomra Máramaros intelligens férfiai minden felekezeti és valláskülönbség nélkül, városi és megyei notabilitások, a Csebi Pogány család rokonai és a kit elsőben kellett volna megemlíteni gr. Degenfeld József kerületi gondnok és György Endre e.-megyei gondnok. A szépen sikerült templomi ünnepélyt nagy ebéd követte, mely a Pogány család ősi kastélyában a kertben elkészített sátorban folyt le s melyen 90 vendég vett részt, a szomszédos magyar egyházak hivein kívül. Sikerült felköszöntők tették emlékezetessé ezt a ritka ünnepélyt, mely bizonyosság arról is, hogy főúri és főnemesi családaink áldozatkészsége és vendégszeretete nem fogyatkozott meg s arról is, hogy még mindig van bennünk élő hit s erő.

(Tudósító.)

— **Lelkészársainkhoz.** Több ízben megírtuk már, hogy püspökválasztásunkba a politikai kormány mindenáron be akar avatkozni, sőt hogy a lezajlott szavazás alkalmával több helyen be is avatkozott. Ünnepélyes komolysággal jelentjük például ki, hogy többöknök a kezeink között volt egy rendkívül magas politikai méltóságban levő róm. kath. vallású államférfiúnak egyik lelkész barátunkhoz sajátkezűleg írott levele, a melyben arra kéri a lelkészt, hogy Dicsőfi Józsefre szavazzon. Szemeinkkel olvastuk ezt a levelet s ha szükség lesz rá, készek vagyunk annak az íróját nevére is nevezni, s állításunkat bizonyítani. Minthogy pedig az ilyen illetéktelen és veszedelmes beavatkozás ellen minden igaz kálvinistának tiltakoznia kell, arra kérjük lelkészársainkat, s általában minden hitsorsosunkat, hogy legyenek résen s ha a most megindult szavazásnál újból efféle beavatkozási kísérletet vesznek észre, sziveskedjenek azt nekünk azonnal tudomásunkra hozni. Elvégre is mi most nem országgyűlési követet, hanem püspököt választunk. És ha a mi jelöltünk távol tartja magát minden pártpolitikától, joggal elvárhatjuk a politikusoktól is, hogy a mi sajátos egyházi ügyeinkbe ne avatkozzanak.

Dr. Baltazár Dezső Eröss mellett.

Interju Baltazár Dezsőnél.

Noha egy percig sem lehettem kétségben az iránt, hogy Baltazár az ismeretes dolgok után hozzánk csatlakozik (én Dávidházy János esperes urra és pártjára is számítok) s hogy ő vele az ügyért az egész lelkészi kar és a ref. egyház szabadelvű hagyományainak, egy jobb jövő várományosainak hivei is az Eröss Lajos jelöltségét fogják támogatni: illendőnek és szükségesnek tartottam effelől magát dr. Baltazár Dezsőt és Kiss Ferencz püspökladányi lelkészt megkérdezni.

Dr. Baltazár Dezső, a kit lelkészársaink mindenfelől a legmeghatóbb szeretetűkkel vesznek körül s kinek váratlan bukása felett minden hazáját s egyházát szerető lelkek szomorkodnak, e tárgyban hozzá intézett kérdéseimre szóról-szóra a következőket mondta:

„A szavazás eredménye se meg nem lepett, se le nem hangolt. Nem lepett meg, mert a régi chablonokról átmenet nélkül térni át a radikális egyházpolitika útjára csakugyan csoda számba menne. Nem hangolt le, mert az elvekért küzdő embernek nagy megnyugvására szolgál s a személyét ért mellőztetést teljesen feledtetí, ha látja, hogy a választás nagy többsége mégis csak az ő általa igazaknak tartott elvek zászlója alá állott, habár részben más név körül csoportosulva is. Ha csak személyi előmenetelért fogadtam volna el a jelöltséget, most az következnek, hogy a csalódottak fájalmával és haragjával félre állnának, de mert elvekért léptem akcióba, ezt minden körülmények között, — sőt az egyházunkat fenyegető veszély nöttének láttára még fokozottabb eréllyel — folytatom, ott a hol alkalom adatik.

A bennt maradt jelöltek közül Eröss Lajosban látom egyházunk fenyegetett érdekei védelmének biztosítékát. S mivel a súlyos egyházpolitikai helyzetben rejlő fenyegető veszélyt egész nagyságában ismerem s mivel különösen egyháztársadalmi positióm súlyos felelősséget helyez vállaimra, vétkecs kötelelősségmulasztásnak tartanám (különösen azokkal szemben a kik bizalmukkal megtiszteltek) az új helyzetben hallgatagon maradni.

Nyílt titok, hogy az 1848. évi XX. törvény-cikknek olyan végrehajtása terveztetik, a mely a törvény intencióival teljesen ellenkezik; veszélyeztetik úgy a felekezeti egyenlőséget, mint az

állami tulajdon szentségének nagy érdekeit. Ilyen viszonyok között a legnagyobb kálvinista egyház élére a méltó világi vezér mellé, olyan lelkészi vezér kell, a kinek kezét a kormányhatalommal szemben semmi személyes kötelezettség, semmi vizontszolgálat erkölcsi kényszere nem köti s a ki közéleti szereplésének minden fázisában a kálvinista önkormányzat és a liberális egyházpolitika törhetetlen hive volt s az ma is. Én Eröss Lajost ilyennek ismerem. Abban az írói gárdában nőttem fel, a melynek vezére ő volt. Alapelveink ugyanazok, a mód és mérték alkot közöttünk valami különbséget; de távolról sem olyat, a mi az iránta táplált bizalmamat, vezéri jövőjéhez fűzött legszebb reményeimet legkisebb mértékben is megtudná ingatni. Hivatalos egyházi ténykedéseiben világi vezérünkkel, egyháztársadalmi téren velünk lelkipásztor-testvéreivel bizalom és egyetértés, tisztelet és szeretet lelke által vezetetti magát. Ugyanazért én az ő nevének zászlója alá állok, szolgálni, védni és érvényesíteni egyházunk fenyegetett és kielégítésre váró érdekeit. Ide hívom felelősséggel és szeretettel mindazokat, a kiknek lelke a nagy küzdelemben az enyémmel összetart.“

Mindezekből világos, hogy Baltazárt nem törte meg és nem kedvetlenítette el ez a balsiker, melyet a Dicsőfi-pártnak hallatlan erőszakossága és korteskedése okozott. Dicsőfi ha Mezőturt, Karcagot, Szalontát, Szigetet az utolsó percben meg nem nyeri s Szatmárban Bikiék tüzzel vassal nem veszik le az Eröss és Baltazár párti lelkészeket, egyházakat, feltétlen lemarad. Így sikerült a Baltazár kibuktatásával a döntő küzdelemben bejutnia, de nem fog sikerülni neki a többi pártokat, a kiket megsértett, lenézett maga körül gyűjteni. Baltazár Eröss mellé állott s a Dávidházy-párt sem csatlakozik tömören Dicsőfihez. Isten után győzelmet várunk s a győzelmet nem magunknak, hanem egyházunknak szerezzük.

dr. Ferenczy Gyula.

— **Lelkészebeiktatás.** Augusztus 16-án iktatták be hivatalába a krassói egyház új lelkészét, Tiszt. Oláh Sándor urat. Egyhangú bizalom hívta őt e jó hírű egyházba és nagy nyomokon járhat s a neki ajándékozott igaz szeretet hatalmával sokat építhet s hisszük is, hogy építendő. Már első fellépése is diadalmak nevezhető, mikor beszédét ragyogó szemekkel, legnagyobb fokú figyelemmel kísérte a gyülekezetnek —

ugyszólván — minden tagja. A beiktató lelkész nt. Tóth Dániel lelkész és egyh. megyei tanácsbíró volt, kinek vezetése mellett vonult be természetileg — ifjú lelkészek kíséretében — az egyházi és községi előjáróság a szorongásig megtelt templomba. Ott Tóth Imre kántor szép orgona kísérete mellett énekelte a gyülekezet a 235. Dicséret 1. 2. versét, mely után a beiktató lelkész alkalomhoz illő szép imát mondott. Prédikált aztán az új lelkész (alapige: Róm. I. r. 15. 16. v.) s míg beszédének magas szárnyalású bevezetése lekötötte a figyelmet, mert Róma kincs szomja, elvhajhászata, elbizakodása, kevély tudománya, hitelensége olyan élénk színekben és mondhatni, megrázó gyász akkordokban jut lelkünkhez, hogy önkéntelenül is megmozdulunk a mi gondolatainkkal, s azt mondjuk! „Ma is úgy van!“; addig a tulajdonképpen való alaptétellel, hogy t. i. „Hirdetem ti nektek az evagye-liomot“; alkalmazásában és ügyes fordulatokban teljes világosságot nyit szemünknek, hogy lássuk az evangélium igaz útját s ismerjük meg azokat, melyek megszabadítanak, erősítenek, megnyugtatnak a mai nyomoruság örült forogatai köze-pette is. A különben is rokonszenves megjelenésű ifjú lelkész e beszédével teljes sikert aratott. Majd az Úr asztala előtt történt a tulajdonképpen való ünnepélyes beiktatás, megható volt, mikor az öszbevegyült beiktató lelkész inti, tanítja ifjú társát, mint Pál Timotheust, megmutatván a pálya magasztossága mellett annak szuró töréseit is. Mindenkit közvetlenül meghatott intésének azon része, mikor rámutat a nagy elődökre, a puritán Balla Lászlóra, a tudós és jánoszi szelidségű Gergely Károlyra, a szintén tudós és erős kezű Ferenciekre, t. i. Gyulára és korán elhalt Imrere s mondja az ifjunak: „Nagy nyomokon jársz, sokat várunk tőled! Szép és ünnepélyes volt az egész beiktatás. Templomból kijövet átadta beiktató lelkész az anyakönyveket, pecsétet, templomkulcsot, mely aktusnál az egyház nevében Sinka Lajos üdvözölte az új lelkészt. Ebédre a község színe-java Sinka Lajos vendégszerető házához gyülekezett, hol aztán a fehér asztal mellett szintén felhangzottak az üdvözlő beszédek. Este pedig szép mulatságot rendezett az egyház. (Tudósító.)

— **Gyászír.** Érzékeny veszteség érte a gyomai egyházközséget, a békésbányai egyházmegyét és egyházkerületünket: Garzó Gyula, a tevékeny munkáju lelkész, egyházi író és egyházkerületi tanácsbíró aug. 14-én meghalt. Részletes nekrológot vettünk a boldogul

mintaférfiuról; míg azt közölhetnők, most röviden részvétünknek s fájdalunknak adunk kifejezést, midőn egy jeles tulajdonokkal ékeskedett lelkészársunk dőlt ki a nagy munkamezejéről, hol hivatását oly nemesen bétöltötte. Nyugodjék békében, legyen áldott emlékezete.

— **Hollandia egyházi viszonyai.** Hollandiában a legnagyobb a „Nederlandsche Hervormde Kerk.” azaz a Holland Református egyház. Ennek kebelébe tartozik Hollandia hat milliónyi lakosságának majdnem a fele: két és fél millió lélek. Bár Hollandiában 1796. óta teljes vallásszabadság és egyenlőség uralkodik s a felekezetek egyenlő védelemben állami pénzbeli segélyezésben is részesülnek, mégis nagyságánál, súlyánál, valamint különösen ama körülménynél fogva, hogy az uralkodó is ennek az egyháznak a tagja, a „Hervormde Kerk”-et bátran nevezhetjük hollandiai uralkodó egyházának. A többi kisebb református, valamint lutheránus és egyéb egyházakról ez alkalommal nem szólunk. Az állam pénzbeli segítségét a Knyper által alapított „Gereformeerde Kerk” nem fogadta el, nem akar azokkal az egyházakkal tartani, „a kik az állami jászlakból esznek”.

— **Uj biblia kézirat.** Az ujságok hirdenek egy értékes héber biblia-kéziratról, a melyet Gaster Mózes dr., az angolországi spanyol és portugáliai zsidók fő-rabinusa fedezte fel. Ez a kézirat legalább 2100 éves, tehát Krisztus születése előtt kétszáz évvel írták. Az eddig ismert legrégebb héber kézirat a Pétervárott őrzött ótestamentum a Krisztus utáni nyolczadik századból való. Az új kézirat szerint Mózes a világteremtése utáni 2794-ik esztendőben halt meg. Az új kéziratban van egy rész, mely az ó testamentumban nem fordul elő. Ebben az van, hogy Ruben, Cod és Menasse törzsei Nobah király alatt elindultak, hogy elfoglalják a Jordánon túl fekvő országokat. Távollétük alatt Sobach király és harezossai megtámadják Józsuát és a támadókat bűvészei által készített bűvös vasfalakkal veszik körül, Józsua Istenhez fohászkodik. Erre az Isten az égből leküld egy galambot, mely üzenetet visz szorongatott helyzetéről Nobac királynak, a ki erre Józsua segítségére siet. Phinias pap pedig belefúj kürtjébe, mire ledőlnek az erczfalak. Józsua csapatai egyesülnek a megérkezett Nobah csapataival és együttesen megverik Sobach királyt.

— **Tájékoztató.** Közgyűlésünk ideje 1908. szeptember 29 (huszonkilenc kedd). Reggel nyolc (8) órakor ünnepélyes istentisztelet a kálvintéri templomban. Ezt követőleg közgyűlés valószínűleg a Nemzeti Múzeum disztermében és pedig egyfolytában a tárgysorozat letárgyalásáig. Tisz-

telettel kérem a lelkésztestvéreket, hogy tekintettel hivatalos öltözékünk nagyon eltérő formáira, palást és papi főveg nélkül, sötét polgári ruhában méltóztassanak megjelenni úgy az istentiszteleten, mint a közgyűlésen. Szept. 28-án reggel 9 órakor valószínűleg a Lónyai-utcai ref. főgymnasium disztermében választmányi ülést tartunk, melyre a választmány tagjait ezennel van szerencsém meghívni. Már ezuttal jelzem, hogy a tárgysorozat nyugodtabb és gyorsabb letárgyalhatása végett a választmány ülése zárt lesz, melyen csak a választmány tagjai lehetnek jelen és pedig úgy a kongressus, mint az egyh. megyei lelkészegyesületek által választott tagok. Az Evangéliomi Szövetség elnöksége az alapszabályokat megalkotó és ideiglenes alakulást alakulást eszközölő gyűlést szept. 30-án, a Prot. Irod. Társaság a maga évi rendes közgyűlését okt. 1—2. napjain ugyancsak Budapesten tartja. Nagyon óhajtandó, ezeken a gyűléseken is részt vegyenek egyesületünk tagjai. Soha sem volt főbb ideje, mint most a protestáns és liberális összetartozandóságot és erőt kifejezésre juttatni. Kedvezményes áru vasuti jegy váltására jogosító igazolványokért folyamodtunk és pedig az Orsz. ev. Szövetség elnökségével együttesen, a mi a sikert biztosabbá teszi. El kell azonban készülni minden eshetőségre. Ugyan azért felkérem egyesületünknek mindazon tagjait, a kik vagy személyesen tagjai a Prot. Irod. Társaságnak, vagy egyházukat mint tagtestületet képviselhetik, hogy kedvezményes jegyekért a Prot. Irod. Társaság titkárához nt. Szöcs Farkas theol. tanár urhoz (Budapest IX. Kálvin-tér 7. sz.) méltóztassanak minél előbb fordulni és így magukat biztosítani. Kedvezményes szállásokról a budapesti rendezőbizottság fog gondoskodni.

— **„Vasárnapi Ujság”** augusztus 23-iki száma közli Szmrecsányi Pál nagyváradi püspök arcképét és nekrolójját, Gineverné György Ilona cikkét, számos képpel a doveri műkedvelő előadásokról, képeket a francia képviselőházból, érdekes tátrai felvételeket, képsorozatot Fallières köztársasági elnök leányának esküvőjéről, Wekerle és Kossuth Ferencz póstyéni találkozásáról stb. Szépirodalmi olvasmányok: Vértesy Gyula és Juhász Gyula verse, Szemere György elbeszélése, Krudy Gyula eredeti s Jules Lemaitre francziából fordított regénye. Egyéb közlemények: tárczacikk Wagner Rikárd első nejéről. Svend Hedin tibeti utazásáról, a hetről s a rendes rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték stb. „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre négy kor. a „Világkrónika”-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóváltalá-

ban (Budapest, IV., Egyetem-u. 4 szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— **A dobrai ref. egyház** a Ref. Tanítók Lapja aug. 6-iki számában közzétett orgonista-kántori pályázatát augusztus 30-áig meghosszabbította.

Tartalom-jegyzék: Örök válság. Baja Mihály. — Püspökválasztás. dr. Ferenczy Gyula. — „Vestigia terrent.“ — Dr. Baltazár Dezső. — Utazás a klerikalizmus űlző cselekedetei körül. Bélavári. — Adatok. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázat

az ombodi református segédlelkészi állásra. Kötelessége: minden lelkészi teendők végzése; fizetése ágynemű és mosáson kívül 600 korona és teljes ellátás. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok Ombodra, — posta helyben — küldendők.

Ombod, 1908. aug. 18.

Soltész János,
ref. lelkész.

Pályázat.

A berettyóújfalui ref. egyháztanács pályázatát hirdetés lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Javadalmazása 1000 korona, 1 öl tűzifa 32 korona értékben, 250 kor. lakbér, 18 kor. 50 fillér csirke váltság, a Marossy alapítvány (1264 kor. 20 f.) évi kamata, jelenleg 7 százalékot számítva. Stola. Mely fizetésért tartozik egy- esetleg két osztályt tanítani, a kántori teendőket végezni s az orgonának tőle telhetőleg gondját viselni. Pályázati határidő aug. 29. Próbá orgonázás és éneklés aug. 30. délelőtt. Uti költség nem térített meg. Az állás szept. 1. elfoglalandó.

Berettyóújfalu, 1908. aug. 18.

Zih Sándor,
ref. lelkész

Pályázat.

Szatmár-Németibe oldalam mellé segédlelkészt keresek. Fizetése 800 korona. Kötelessége az összes teendők végzése és róm. kath. képezdébe járó növendékek vallásos oktatása. Pályázati határidő augusztus hó 20. Az állás augusztus hó 30-án elfoglalható.

Szatmárnémeti, 1908. augusztus hó 7.

Pótor Dániel
református lelkész.

Pályázat.

A mezőturi ref. egyház pályázatát hirdet az újvárosi orgonista-kántori állásra. Évi fizetés 600 korona, készpénz az egyház pénztárából, 8 hold szántóföld, melynek ez idei haszonbérére 338 korona volt, stóla körülbelől 300 korona, lakás természetben. Kötelessége: a templomi és temetési szolgálat az Újvároson. Pályázati határidő: f. évi augusztus hó 30. A pályázók szept. 13-án vasárnap próbára tartoznak megjelenni délelőtti istenisztelet után az újvárosi templomban, a saját költségükön. A kellően felszerelt kérvények a mezőturi ref. egyház lelkészelnökségéhez küldendők.

Mezőtur.

Ref. egyháztanács.

Pályázat.

A nagyváradai államsegélyes református tanítónőképző igazgatótanácsa pályázatát hirdet helyettes tanári állásra. Pályázhatnak olyan tanárok vagy tannárjelöltek, akik a matematikai természettudományoknak középiskolában vagy tanítónőképzőben való tanítására vannak képesítve. A szakvizsgával bíró jelölt is pályázhatik. Az alkalmazás egy évre terjed, de egy év után kilátást nyer a véglegesítésre.

Előnyben részesülnek azok, kik lelkészi vagy más szakra is vannak képesítve.

A helyettes tanár javadalma 1600 kor. előleges havi részletekben fizetve. Tanítási kötelesség: heti 20 órán.

A pályázati kérvények kellően felszerelve f. évi aug. 30-ig küldendők be Sáfrány Lajos ref. tanítónőképző int. igazgató címére.

Nagyvárad, 1908. aug. 5.

Sulyok István
esperes, az ig. tanács elnöke.

Ujjonnan megjelent művek!

H Ó S E Á S.

Theologiai magántanári vizsgai dolgozat.

Irta:

Ceglédi Sándor

velikai-pisancikai református missziói lelkész.

Ára füzve 3.50 korona.

Halotti beszédek és imák

Irta:

K I S G Á B O R

volt pápai református lelkész.

Terjedelme 15 és fél iv. Tartalmaz 71 halotti beszédet és imát.

Ára füzve 4 korona.

Megrendelhetők a kiadónál:

K I S T I V A D A R

könyv- és papirkereskedésében Pápán, Fő-utca 21 sz.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

T E M E S V Á R.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legzebb diszfák,

cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Amerikai Cottage-szivőlegrendszerű
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos toronaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrn munkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömegesen mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangol nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Türo-gató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azért, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ ere.

jéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt ezement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és ezement munkák. Portland és román ezement.

Telefon 308.

Kedvező könyvvásárlás az alábbi hiterősítő, hasznos könyvekből.

	Kor. fill.
<i>Hübner János.</i> Száz és négy válogatott bibliabeli históriák	2.50
<i>Jámbor Lajos.</i> Öszövétségi történet. 41 képpel	1.50
<i>Az ős magyar vallás emlékeiről</i>	2.10
<i>Rácz Károly.</i> A pozsonyi vértörvényszék áldozatai	4.02
<i>K. Tóth Kálmán.</i> A reformáció története Magyarországon	—.04
<i>Juhász Sándor.</i> Protestáns asszonyok	6.—
<i>Bunyán János.</i> A zarándok útja képekkel	4.—
<i>Faraó György.</i> Hogyan lettem én baptistává és miért nem voltam jó baptista	—.20
<i>Csiky Lajos.</i> Imádságok és elmélkedések ifjak és leányok számára	1.20
<i>Révész Bálint.</i> Isten az én szívemnek közziklája. Imádságos könyv	—.60
<i>Révész Bálint.</i> Imakönyve	2.50
<i>Rozgonyi János.</i> Imakönyv ifjak számára	—.50
<i>Baksay Dániel.</i> Mennyei szövétnek. Valóságos imádságok és elmélkedések	4.—
<i>Baksay Dániel.</i> Üdvösség forrása az örök életre. Imakönyv	1.60
<i>Diószegi K. István.</i> Lelki fegyver. Imádságos könyv	—.80
<i>Ecsedi Miklós.</i> Bágyadt lelkeket élesztgető csendes muzsika. Énekeskönyv	—.60
<i>Illatozó oltár.</i> Imádságok és elmélkedések	—.60
<i>Maklári János.</i> Lelki jóillattétel. Imádságok és énekek	—.40
<i>Pápai Páriz Imre.</i> Örök életre vezető keskeny út. Elmélkedések	2.—
<i>Szikszay György.</i> Keresztyéni tanítások és imádságok	3.—
<i>Elek Ferencz.</i> A hét bölcsék könyve	—.80
<i>Haller János.</i> Hármastörténet	4.—
<i>Papp Albert.</i> Dőre Márton és Józán Áron beszélgetései füzve	—.40
<i>Paulik János.</i> Passió, vagyis Krisztus Urunk szenvedéseinek és halálának szent története. énekekkel	—.50
<i>Révész Bálint.</i> Egyházi könyvtár 2 évfolyam 8 füzet, füzetenként	1.—
<i>Szikszay György.</i> Mártírok oszlopa	4.—
<i>Szónyi Benjámín.</i> Istennek trombitája	1.50
<i>Sántha Károly.</i> Órangyal. Imakönyv	3.—

Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SANDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.

Debrecenben.

Most jelent meg.

Tanulmányok. Irta : Dr. Antal Géza. Ára

1 k. 60 f.

Tartalma :

A magyar protestáns egyház belföldi érintkezései.

Az amerikai kálvinizmus.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból.

Az amerikai magyar ref. egyházak.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból. Irta Dr. Antal Géza. Ára 50 f.

Magyar reform. egyházalkotmány. Irta : Dr. Kun Béla. A vaskos 350 oldalból álló mű

Ára 7 k. —

Tartalma :

Történeti alapok.

A magyar reform. egyházalkotmány jogi kutfői.

A magyar reform. egyház helyzete a magyar államban.

A magyar reform. egyház viszonya más egyházak irányában.

A magyar reform. egyház mostani alkotmánya. Az egyházszervezet áttekintése.

A jogok alanyai az egyházban.

Az egyházi szemlék.

Az egyházi törvényhozás.

Az egyház kormányzata.

Az egyházi biráskodás.

Ezen művek kaphatók

HEGEDŰS és SÁNDOR

könyvkereskedésében **DEBRECENBEN**,
és minden könyvkereskedésben.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái

Erős takarék konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló
gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Mielőtt

személy-, jelzalog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

íránt intézkednék
kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és ízlésesen készít mindenféle

nyomdai munkát, u. m.

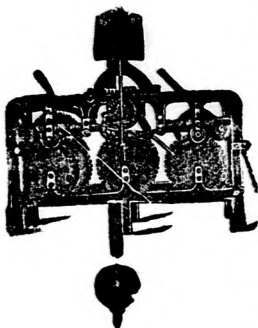
Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,

Műveket, Báli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,

Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,

Lakodalmi kártyákat Stb.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

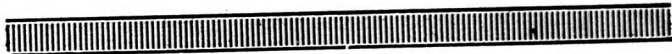
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Első magyar — villamos erőre berendezett —
hangszergyár.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros

☞ a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója ☞

Budapest, II., Lánchid-utca 5.

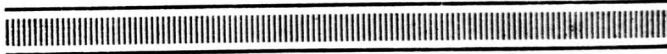
Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb
minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvó-
hangszerek készítésében és javításában.

— Hangfokozó-gerenda!! mely által
bármely hegedű, gordonka, melybe az
illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lá-
gyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Ke-
zesség minden egyes hangszernél. —
Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.
Régi mesterhegedűk vétele és eladása.
Legnagyobb gyár és raktár. Saját
találmányu (Rákóczi) tárogató; általá-
nosan elismert legjobb, mely tökéletes
solo-hangszerré általam konstruáltatott.
Iskolával 35 frttól feljebb. — Orgona-
harmoniumok. A gyönyörű hang,
melyet a világhírű legjobb gyártmányu
amerikai rendszernek elmés szerkezete
elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

*Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű
pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hang-
szernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön,
kívánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és
kicsinyben.*

Baktai EGRY FERENCZ

Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat
és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra át-szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz elő e meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet-ekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy-éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapítottatott 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTVA TOTY 1845-ben.